

**В.А. Гурський
В.В. Присакар**

ПЕДАГОГІКА

У ДВОХ КНИГАХ. КНИГА 1

**Загальні основи педагогіки,
теорія освіти і навчання**

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

В.А. Гурський, В.В. Присакар

ПЕДАГОГІКА

У ДВОХ КНИГАХ. КНИГА 1

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ТЕОРІЯ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ

*Навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

Кам'янець-Подільський

«Медобори-2006»

2015

УДК 37.013 (075.8)

ББК 74.00я73

Г 95

Рецензенти:

Атаманчук П.С.

доктор педагогічних наук, професор,
академік АНВШ;

Миронова С.П.

доктор педагогічних наук, професор;

Павелків Р.В.

доктор психологічних наук, професор,
академік АНВШ.

Літературний редактор: кандидат філологічних наук, доцент Козак Р.В.

*Рекомендовано до друку вченою радою Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огісника.*

Протокол №12 від 27 грудня 2012 року.

Гурський В.А., Присакар В.В.

Г 95 Педагогіка: загальні основи педагогіки, теорія освіти і навчання. У двох книгах. Книга 1. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Видання 3-є, доопрацьоване і доповнене. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2015. – 202 с.

ISBN 978-617-681-091-9

У посібнику висвітлено загальні засади педагогіки, питання теорії освіти і навчання. Видання містить запитання і завдання для бесід і творчих дискусій, педагогічні задачі та тестові завдання для перевірки знань.

Для студентів та викладачів вищої школи, аспірантів, вчителів, всіх хто цікавиться проблемами освіти, навчання й виховання.

ISBN 978-617-681-091-9

УДК 37.013 (075.8)

ББК 74.00я73

© Гурський В.А.

© Присакар В.В.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ	7
Тема 1. Педагогіка як наука.....	7
1.1. Предмет, завдання та основні категорії педагогіки.....	7
1.2. Джерела педагогіки у її становленні та розвитку.....	11
1.3. Зв'язок педагогіки з іншими науками	15
1.4. Методи науково-педагогічних досліджень.....	17
Тема 2. Становлення і розвиток світової і вітчизняної педагогічної думки з найдавніших часів до ХІХ століття.....	27
2.1. Освіта і виховання в античному світі.....	27
2.2. Розвиток педагогічних знань у середні віки та епоху Відродження.....	28
2.3. Школа і освіта Київської Русі.....	29
2.4. Культура й освіта періоду українського Відродження (ХVІ - середина ХVІІІ століття).....	33
2.5. Розвиток освіти і педагогічної думки у країнах Західної Європи ХVІІ - ХІХ століттях.....	39
2.6. Розвиток вітчизняної школи та педагогічної думки впродовж другої половини ХVІІІ-ХІХ століть.....	44
Тема 3. Світова та вітчизняна школа і педагогіка ХХ - початку ХХІ століття.....	56
3.1. Загальні тенденції розвитку світової педагогіки на початку ХХ століття.....	56
3.2. Українська школа і педагогіка початку ХХ століття.....	57
3.3. Національна школа і педагогіка в Українській Народній Республіці (1917-1920).....	60
3.4. Школа і педагогіка у Радянській Україні (20-80роки).....	64
3.5. Освіта в Україні на сучасному етапі духовного і національного відродження.....	70
3.6. Сучасні тенденції освіти і педагогічної науки у розвинутих країнах.....	71
Тема 4. Проблема розвитку і формування особистості.....	77
4.1. Поняття про розвиток і формування особистості.....	77
4.2. Роль спадковості, середовища і діяльності у розвитку особистості.....	78
4.3. Виховання, навчання і розвиток особистості.....	81
4.4. Основні теорії розвитку і формування особистості.....	85
4.5. Акселерація та ретардація.....	88
Тема 5. Цілісний педагогічний процес.....	92
5.1. Сутність педагогічного процесу, його цілі і завдання.....	92
5.2. Структура педагогічного процесу та його рушійні сили..	95
5.3. Основні компоненти педагогічного процесу.....	97
5.4. Закономірності педагогічного процесу.....	98

5.5.Принципи педагогічного процесу.....	99
5.6. Організація педагогічного процесу.....	102
РОЗДІЛ II. ТЕОРІЯ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ.....	106
Тема 1. Процес навчання.....	106
1.1. Дидактика як наука, її основні категорії.....	106
1.2. Сутність і структура процесу навчання.....	109
1.3. Закономірності і принципи навчання.....	115
Тема 2. Зміст освіти в освітніх закладах України.....	123
2.1. Поняття змісту освіти як висхідної ланки процесу навчання.....	123
2.2. Освітні та освітньо - кваліфікаційні рівні у системі освіти України.....	125
2.3. Основні документи, що визначають зміст освіти.....	126
2.4. Шляхи удосконалення змісту освіти в Україні.....	132
Тема 3. Методи, форми і засоби навчання.....	135
3.1. Поняття про методи навчання, їх функції та структуру....	135
3.2. Класифікація та характеристика методів навчання.....	136
3.3. Форма організації навчання.....	151
3.4. Класноурочна система навчання.....	153
3.5. Неурочні форми організації навчання.....	157
3.6. Засоби навчання.....	164
Тема 4. Система контролю у процесі навчання.....	174
4.1. Поняття про контроль у навчальному процесі, його компоненти і функції.....	174
4.2. Види, форми і методи контролю.....	175
4.3. Вимоги до контролю за рівнем засвоєння змісту освіти... ..	176
4.4. Критерії і система оцінювання навчальних досягнень школярів (студентів).....	178
Тема 5. Технології навчання у сучасній школі.....	185
5.1. Традиційні технології навчання.....	185
5.2. Сучасні технології навчання.....	192